

VÝZNAMOVÉ POMĚRY V SOUVĚTÍ SOUŘADNÉM – MEZI VĚTAMI HLAVNÍMI

1. Vyznač spojovací výrazy a urči vzájemný poměr vět:

Nerad louská ořechy, rád však mlsá jádérka.

Hned byl mezi stromy, hned byl v houštině.

Neporadili mu, ba smáli se mu přímo do očí.

Buď chodí příliš brzy, nebo chodí pozdě.

Znal film dobře, neboť ho viděl čtyřikrát.

Nikdy to nevyslovil, jenže postrádal její přítomnost.

Nechod' po vychozených cestách, nebo sklouzneš.

Líbí se mi, a tak jsem si ji koupila.

Nejen všechno popřel, ale dokonce to sváděl na kamaráda.

Sám snědl cukroví, a na ostatní s koláči pamatoval.

2. Spoj věty vhodným spojovacím výrazem a urči druh poměru (dodrž pořadí vět v souvětí):

Chtěl být zdrav. Jedl hodně zeleniny.

Šel večer na procházku. Nemohl usnout.

V létě jezdí k moři. V zimě lyžuje.

Umíš to. Dostaneš pětku.

Přečetl vzkaz od Zuzky. Nerozuměl mu.

Nepřišel na zkoušku. Omluvil se.

Bolelo ho v zádech. Cvičil.

Znáš Jirku. Vidiš ho poprvé.

Musím to udělat. Zavázal jsem se k tomu.

Přivítalo je slunce. Obloha byla bez mráčků.

3. Spoj věty podle smyslu buď v poměru příčinném, nebo v poměru důsledkovém (dodrž pořadí vět) a urči užitý poměr:

Některé léky se vydávají pouze na předpis. Způsobily by vážné škody.

Škádčila ho. Líbil se jí.

Udělal se neobyčejně hustá mlha. Museli jsme jet krokem.

Alžběta je pomalá. Nečekali na ni.

Tereza byla nemocná. Musela ležet.

V lese mohou být zmije. Je třeba mít se na pozoru.

Zůstaneme doma. Venku hustě prší.

4. Utvoř souvětí s danými spojovacími výrazy a urči jejich druh:

a tak _____

totiž _____

buď - nebo _____

ba i _____

a přece _____

ani – ani _____

5. Doplňuj čárky v souvětí:

Venku se setmělo ba dokonce začaly padat kroupy. Četl si a tak mi neodpovídal na otázky. Zamyslela se po chvíli nám však sdělila své rozhodnutí. Jednak nám to vyprávěla babička jednak jsem si to pamatoval z dětství. Bylo to pěkné ale nebyli jsme spokojeni. Pavlína se velmi podobala matce a přece byly nekonečně rozdílné. Václav před nádražím nikoho neviděl a proto se vydal na cestu sám. Druhý den vylezl drak z jeskyně zaslechl totiž nějakého člověka. Ať nám strýček napíše nebo ať k nám raději přijede. Necítil se dobře do práce však nakonec šel.

ŘEŠENÍ

1. Vyznač spojovací výrazy a urči vzájemný poměr vět:

Nerad louská ořechy, rád však mlsá jádérka.	odporovací
Hned byl mezi stromy, hned byl v houštině.	slučovací
Neporadili mu, ba smáli se mu přímo do očí.	stupňovací
Bud' chodí příliš brzy, nebo chodí pozdě.	vylučovací
Znal film dobře, neboť ho viděl čtyřikrát.	příčinný
Nikdy to nevyslovil, jenže postrádal její přítomnost.	odporovací
Nechod' po vychozených cestách, nebo sklouzneš.	vylučovací
Líbí se mi, a tak jsem si ji koupila.	důsledkový
Nejen všechno popřel, ale dokonce to sváděl na kamaráda.	stupňovací
Sám snědl cukroví, a na ostatní s koláči pamatoval.	odporovací

2. Spoj věty vhodným spojovacím výrazem a urči druh poměru (dodrž pořadí vět v souvětí):

Chtěl být zdrav. Jedl hodně zeleniny.	
Chtěl být zdrav, proto jedl hodně zeleniny. (důsledkový)	
Šel večer na procházku. Nemohl usnout.	
Šel večer na procházku, neboť nemohl usnout. (příčinný)	
V létě jezdí k moři. V zimě lyžuje.	
V létě jezdí k moři a v zimě lyžuje. (slučovací)	
Umíš to. Dostaneš pětku.	
Bud' to umíš, nebo dostaneš pětku. (vylučovací)	
Přečetl vzkaz od Zuzky. Nerozuměl mu.	
Přečetl vzkaz od Zuzky, ale nerozuměl mu. (odporovací)	
Nepřišel na zkoušku. Omluvil se.	
Nepřišel na zkoušku, ale omluvil se. (odporovací)	
Bolelo ho v zádech. Cvičil.	
Bolelo ho v zádech, proto cvičil. (důsledkový)	
Znáš Jirku. Vidíš ho poprvé.	
Znáš Jirku, nebo ho vidíš poprvé? (vylučovací)	
Musím to udělat. Zavázal jsem se k tomu.	
Musím to udělat, neboť jsem se k tomu zavázal. (příčinný)	
Přivítalo je slunce. Obloha byla bez mráčků.	
Přivítalo je slunce, dokonce byla obloha bez mráčků. (stupňovací)	

3. Spoj věty podle smyslu buď v poměru příčinném, nebo v poměru důsledkovém (dodrž pořadí vět) a urči užitý poměr:

Některé léky se vydávají pouze na předpis. Způsobily by vážné škody.

Některé léky se vydávají pouze na předpis, neboť by způsobily vážné škody. (příčinný)

Škádčila ho. Líbil se jí.

Škádčila ho, neboť se jí líbil. (příčinný)

Udělala se neobyčejně hustá mlha. Museli jsme jet krokem.

Udělala se neobyčejně hustá mlha, a tak jsme museli jet krokem. (důsledkový)

Alžběta je pomalá. Nečekali na ni.

Alžběta je pomalá, proto na ni nikdo nečekal. (důsledkový)

Tereza byla nemocná. Musela ležet.

Tereza byla nemocná, proto musela ležet. (důsledkový)

V lese mohou být zmije. Je třeba mít se na pozoru.

V lese mohou být zmije, proto je třeba mít se na pozoru. (důsledkový)

Zůstaneme doma. Venku hustě prší.

Zůstaneme doma, neboť venku hustě prší. (příčinný)

4. Utvoř souvětí s danými spojovacími výrazy a urči jejich druh:

a tak např.: Bylo náledí, a tak musel dávat pozor. (důsledkový)

totiž např.: Běžel napřed, chtěl totiž získat čas. (příčinný)

buď - nebo např.: Buď se to naučíš, nebo dostaneš pětku. (vylučovací)

ba i např.: Venku začalo hustě pršet, ba i kroupy padaly. (stupňovací)

a přece např.: Svítilo sluníčko, a přece se mu nechtělo jít ven. (odporovací)

ani – ani např.: Ani nenapsal, ani nezavolal. (slučovací)

5. Doplňuj čárky v souvětí:

Venku se setmělo, **ba dokonce** začaly padat kroupy. Četl si, **a tak** mi neodpovídal na otázky. Zamyslela se, po chvíli nám **však** sdělila své rozhodnutí. **Jednak** nám to vyprávěla babička, **jednak** jsem si to pamatoval z dětství. Bylo to pěkné, **ale** nebyli jsme spokojeni. Pavlína se velmi podobala matce, **a přece** byly nekonečně rozdílné. Václav před nádražím nikoho neviděl, **a proto** se vydal na cestu sám. Druhý den vylezl drak z jeskyně, zaslechl **totiž** nějakého člověka. Ať nám strýček napíše, **nebo** ať k nám raději přijede. Necítil se dobře, do práce **však** nakonec šel.